

J A N K Ř E S A D L O

D V A C E T S N Ů

HOST

JAN KŘESADLO / DVACET SNŮ

HOST

HOST

JAN KŘESADLO

DVACET SNŮ

Váštovi,
vánoce 92 (le 25 let)

řekla

Jana

JAN KŘESADLO

DVACET SNŮ

HOST
BRNO
1992

...Ὅλως δὲ ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων ζώων ὄνειρώττει τινὰ, θεόπεμπτα μὲν οὐκ ἂν εἴη τὰ ἐνύπνια, οὐδὲ τούτου χάριν, δαιμόνια μέντοι. Ἡ γὰρ φύσις δαιμονία, οὐ θεία.

Σημεῖον δέ· πάνυ γὰρ εὐτελεῖς ἄνθρωποι προορατικοί εἰσι καὶ εὐθύνοιροι, ὡς οὐ θεοῦ πέμποντος, ἀλλὰ ὄσων ὥσπερ ἂν εὐλάλος ἡ φύσις ἐστὶ καὶ μελανχολική, παντοδᾶπας ὄψεις ὀρῶσιν.

Ἄριστοτέλους Περὶ ἐνυπνίου καὶ περὶ τῆς καθ' ὕπνον μαντικῆς, βίβλος γ'

Obecně tedy, jelikož i někteří jiní živočichové mají sny, nejeví se, že jsou sny posílány bohem nebo vznikají z jeho milosti, ale jsou zajisté démonické povahy a ne božské. Znamení toho: Vskutku, i velmi pošetilí lidé bývají předvídaví a mají neklamné sny, ne, že jim je posílá bůh, ale že ti, jejichž přirozenost je povídavá a melancholická, spatřují rozličná vidění.

Aristotelés: O snu a věštění skrze spánek, kniha 3.

SEN I

Bloudil jsem alejí divných soch, které se ničemu známému nepodobaly.

Byly neobyčejně vysoké a zdály se být ze žuly.

Snad představovaly bohy.

Bylo to na mostě, ale ten most nebyl přes řeku, nýbrž přes nějakou propast.

V propasti byl les a ten byl černý a šuměl. Bylo pod mrakem a bylo divné nahnědlé šero. Ve vzduchu jako by se

vznášela hudba viol da gamba. Obloha se zdála mramorována mračny. Na

dlažbě mostu, napříč, byl nápis z kovových písmen, mosazných, nebo snad

dokonce zlatých.

Písmo mi bylo neznámé, i uvažoval jsem, co ten nápis asi může znamenat.

Bylo mi zvláštním způsobem smutno a lehko, jak už to tak někdy ve snech

i v životě bývá. Tu jsem spatřil, že mezi vysokými sochami je jedna nízká, na

způsob jakési mohyly nebo náhrobku.

Měla tvar zhruba kuželovitý. Byl na ní štít a na něm dlouhý nápis v téměř písmu jako na mostě. Vedle homole, nebo snad přímo z ní, vyrůstal šípkový keř a v něm viselo červené věčné světlo. Kráčel jsem k tomu světlu. Když jsem přišel blíž, viděl jsem, že je to živé srdce, které červeně svítí a tepe.

Jak tlouklo, světlo rytmicky temnělo a světlalo. Bušení srdce bylo zřetelně slyšet. Díval jsem se na srdce, trna jakýmsi údivem a hrůzou.

Tu náhle strašlivě zahřmělo a srdce řeklo: „Já jsem srdce světa.“

SEN II

Kráčel jsem poněkud zalesněnou krajinou. Po mé pravé ruce byla řeka a za ní skály. Když jsem zatleskal, odrazil se zvuk od skal v podobě obrovských černých rukavic.

Kráčel jsem tak, že jsem jaksi vznášivě poskakoval, poněkud jako balónek naplněný vzduchem.

Zanedlouho voda skončila, ale skály pokračovaly.

Uviděl jsem, že se ve skalní stěně otevírá jeskyně.

Vešel jsem do ní a v ní hořel veliký oheň. Ten oheň byl bílý, avšak neoslňoval.

U ohniště seděl Sokrates a díval se do něj.

„Τί ποιεῖς, ὦ Σώκρατες“;*) otázal jsem se ho v jeho rodném jazyce.

*) Τι ποιεῖς..ὦ Σόκρῆτες? – Co činíš, Sokrate?

Sokrates zvedl hlavu.

Jeho vous a zbytky vlasů na skráních byly jako stříbro. Jeho oči byly nesmírně modré a bylo v nich prázdno nebes:

„Τὸ μέσον πῦρ θαυμάζω“, *) řekl.

*) To medzon pýr thaumadzó – Nazírám ústřední oheň

SEN III

Tento sen začal a chvíli se rozvíjel jako obyčejný, tzv. emigrantský, totiž, že jsem zpátky v Praze a jsem tam ohrožován a nemohu se dostat na svobodu a domů. Měl ale některé zajímavé rysy. Zdálo se mi, že kráčím po Malé Straně a potom přes Karlův most na Staré Město. Sochy na mostě byly ale jiné než normálně, jakási to kamenná totemová zvířata, nebo spíše lidé se zvířecími hlavami. Např. místo Jana Nepomuckého stál jakýsi idol s papouščí nebo snad orlí hlavou, s velkým zahnutým zobákem. Náhle jsem viděl, že na mě lidé divně koukají a uvědomil jsem si, že jsou všichni úplně nazí, až na to, že některé ženy mají střevíce s vysokým podpatkem a klobouky. Jedině já jsem byl oblečený. Začali si na mne ukazovat a spílat mi pruderiánů apod., a potom se ke mně hrozivě blížili. Začal jsem utíkat a naháči za mnou. Přirození mužů

a prsy žen se pitvorně kývaly. Utíkal jsem přes most, protože mně napadlo, že bych se mohl zahrabat mezi knihami v univerzitní knihovně a tak uniknout. Sotva jsem však vběhl do Klementina, viděl jsem, že z druhé strany, z nádvoří, proti mně postupuje druhá skupina rozezlených naháčů. Zůstal jsem v tom průjezdě a nevěděl, kudy kam.

Seděl tam náhle žebrák s pleší a slepýma očima a na řemeni držel střapatého psa. Žebrák byl rovněž nahý, ale přikrytý přes ramena jakousi houní. „Aj, aj, panáčku,“ řekl mi jako v pohádce, „mnoho psů zajícova smrt. Ale vdechni svou duši tady do toho pejska, tak jim unikneš.“ Sklonil jsem se ke psu a vzal jeho čumák do úst. Silně jsem dechl. V té chvíli jsem se ztotožnil s tím psem, tj. moje vědomí do něj přešlo. Pozoroval jsem pak nezúčastněně očima psa, jak dav naháčů odvádí toho člověka, kterým jsem byl ještě před okamžikem já, a jak z něho strhávají šaty.

SEN IV

Zdálo se mi, že mě někdo volá telefonem. Hlas, který se ozval, se mě ptal, je-li tam Chotouň.

Nejmenuji se Chotouň, ani se mnou žádný Chotouň nebydlel, ale řekl jsem zcela samozřejmě, že ano.

Hlas mě požádal, abych se zítra dostavil do kaple sv. Erinacea, že potřebuji výpomoc při zpívání figurální mše.

Dále sen pokračoval, jako by už bylo zítra a já byl v kapli sv. Erinacea.

Čas mezi telefonátem a mší, jakož i cesta do kaple, se přeskočily.

Všechno v kapli bylo jakoby pokryto černým sametem. Kaple byla okrouhlá a oltář uprostřed byl také okrouhlý.

Stál u něj kněz a na stupních, jako ministrant, byl velký stříbrný ježek, ale živý. Nějak jsem pochopil, že to je ten sv. Erinaceus.

Regenschori, který měl snad soví hlavu, mi dal noty: noty byly normální, ale text

byl v nějakém koptickém nebo jakém písmu.

Řekl jsem, že to neumím číst, i dal mi jiný part s textem přepsaným do latiniky, jako to mívají na Západě v pravoslavných církvích, kde druhá třetí generace už neumí azbuku.

Ostatní zpěváci byli jen stíny ve fialových, modravých a narudlých odstínech. Zpívali jsme jakousi divnou liturgii. Úryvky hudby i textu si dodnes pamatuji, i když nevím, co slova znamenají.

Pak byla nějaká jako přestávka. Soví dirigent mi dal do ruky zvláštní růženec, jakoby z pozlacených bonbonů štolverek. „Pomodlíte-li se na tomto růženci nověnu ke cti sv. Erinacea, dosáhnete plnomocných odpustků,“ řekl.

„Po smrti bude vaše duše proměněna ve stříbrného ježka a upevněna ve vhodné části kosmického prostoru.“

SEN V

Zdálo se mi, že jsem byl uvnitř patrového domku se zahradou, jako jsou v Praze ve vilových čtvrtích.

Stál jsem na schodech do patra.

Ty byly dřevěné a úzké.

Zdálo se, že se vznášejí ve vzduchu. Nevedly do normálních ložnic, ale k malým železným dvířkům jako na půdu, ty však byly zavřeny.

Po schodech ke mně vystupovalo po čtyřech jakési velice chlupaté černé zvíře snad na způsob psa.

Zželelo se mi velmi silně toho zvířete, ačkoliv jsem nevěděl vlastně proč.

Když vylezlo až ke mně, vzal jsem je za přední tlapky a pozvedl do vzprímené polohy.

Políbil jsem zvíře na čelo.

V tom okamžiku se zvíře proměnilo v překrásnou dívku v bílých, snad stříbrem protkávaných šatech a se závojem.

Byla to moje duše.

V té chvíli se rozhlaholily zvony a já se štěstím probudil.

SEN VI

Ocitl jsem se zřejmě v nějaké rekreační oblasti.

Bylo tam jezero, či snad rybník, a na jeho břehu stál hotel ve starším moderním krychlovém slohu z konce první republiky.

Vzadu za ním byl borový les.

Bylo k večeru, trochu zataženo, asi už na podzim.

Na západě tkvěl na obloze světlejší modrý pás, jako z průsvitného papíru, a pod ním žhnuly červánky v různých odstínech červené.

Jinak byla obloha studeně pustá.

V hotelu se svítilo.

Do hotelu proudili lidé. Šel jsem také.

Když jsem vstupoval do hotelové haly, zastavil mě číšník:

Hej, pane, kam jdete? Nevěděl jsem, ale vymyslel jsem si, že jsem členem tanečního orchestru Celdy Kloučka a že v hotelu ten večer hrajeme. A skutečně,

okamžitě jsem měl v ruce pouzdro s nějakým nástrojem. „A na co hrajete?“ ptal se zase číšník.

„Na lyripippii,“ řekl jsem sebevědomě. „Ale já vás tam takhle pustit nemůžu,“ naříkal číšník.

„Vždyť vy, pane, nemáte hlavu.“

Podíval jsem se do zrcadla – a opravdu: z límečku mi koukal jen kus krku a hlava žádná. Měl jsem fialového motýlka a fialové sáčko. Tak jsem asi přece jen hrál v tom orchestru.

„Ale já tam musím být, beze mne to nemůže začít,“ povídám.

„Ale jak můžete foukat, když nemáte hlavu?“ zase číšník.

„Jednoduše, osobo nevzdělaná,“ řekl jsem pyšně. „Lyripippia jsou totiž dudy. Některé dudy se nafukují ústy, to je pravda, jako třeba skotské a bulharské, ale jiné, jako třeba irské anebo naše, české, mají na to extra měch čili dmuchadlo pod druhým ramenem.“

„To se mi nechce věřit,“ řekl číšník

hádavě. Dostal jsem na něj zcela nepatřičný a nepřičetný vztek.

„Ne?! Tak hele!!!“

Postavil jsem pouzdro na stůl a vyndal lyripippii neboli dudy.

Dudy měly dmuchadlo, jak se patří na český typ, ale byly v jednom směru ještě potěšitelnější.

Totíž jak tam, u tak zvané předničky či melodické píšťaly, na českých dudách bývá vyřezávaná kozí hlava, tak tam byla hlava moje, zdá se, že skutečná, ani ne vyřezávaná.

„Tak vidíte, člověče,“ řekl jsem hádavě.

„Tady je to dmuchadlo – a kromě toho, sám vidíte, že jsem si hlavu nezapomněl. Tak už mi dejte pokoj, laskavě.“ Číšník jen němě zsalutoval k holému čelu.

Vzal jsem dudy, a vyhráváje jakýsi pochod, vstoupil jsem do útrob hotelu.

SEN VII

Zdalo se mi, že jsem v autokaru.
Dle všeho jsem byl někde na nějaké té
„conducted tour“.

Ostatní lidé v autokaru vypadali typem
a oblečením americky, různé mladistvé
stařenky s brýlemi, dědkové okurkovi-
tých nosů s apoplektickými žilkami
a s divnými čepicemi se štítkem, v ba-
revných košílkách z kalhot ven a tak
dále, jak to každý zná.

Řidič mluvil do mikrofonu, což se pře-
nášelo do nitra vozidla.

Mluvil pochopitelně anglicky, plynně,
ale s nějakým jako latinským přízvukem.

Vykládal nám, že pojedeme na horu
a tam se zúčastníme tradičních domo-
rodých rituálních her.

Pak jsme začali stoupat po úplně krko-
lonné serpentíně a ačkoliv autokar
vypadal nově a bohatě, musel řidič
velmi brzy a opakovaně řadit dolů. Při-

tom neustále brebentil a upozorňoval skotačivé stařenky na „lovely scenary“. Scenérie byla vskutku krásná, ale trochu divoká. Nakonec jsme dojeli do městečka.

Bylo postaveno na samém vrcholu hory, takže náměstí bylo homolovitě vyboulené. Kolem stály domky s podloubími, skoro jako v Čechách. Obloha byla kalná a stál na ní obrovský půlměsíc.

Průvodce upozorňoval, že měsíc je proto tak veliký, že hora je velmi vysoká, tolik a tolik sáhů, takže už jsme měsíci blíž.

Po celém městečku se linulo divné bílé světlo, jakoby zmrzlé. Zastavili jsme před hospodou, na které byly v rámci turismu anglické nápisy, a vstoupili jsme dovnitř. Byl tam nálevní pult anglosaského typu a hned vedle byl obchod s upomínkovými předměty.

U nálevny stálo několik maškar. Byli to lidé, kteří měli na sobě vyřezávané

a polychromované kmeny stromů, které znázorňovaly jednak nějaké křesťanské svaté, jednak různé pohanské mythologické potvory. V břiše obrovských postav byly výřezy, aby lidé v nich viděli na cestu a tak, a těmi teď pili pivo. Někteří si ale maškary sundali a postavili je u stěn.

V krámku s upomínkovými předměty byly různé malé repliky těchto maškar, jakož i spousta jiných věcí, často s touto lokalitou nesouvisejících. Dali jsme si pivo a něco k jídlu. Dlouho se nic nedělo.

Amerikáni hlasitě klábosili a kupovali suvenýry.

Po čase zaznělo zvenku trubení jako na nějaký kravský roh.

Maškary se rychle upravily a hbitě opustily hospodu.

Následovali jsme je.

Maškary na náměstí tancovaly za zvuků nějakých píšťal a bubínků a pantomimicky znázorňovaly jakési mystérie. Ti,

co v nich skákali, museli být neuvěřitelní siláci.

Někdo říkal, že často některý z nich přitom zemře na selhání srdce, ale o takovém se věří, že jde rovnou do nebe.

Na konec maškary přestaly a průvodce nám oznámil, že se bude konat zabíjení orla.

Nějací obyvatelé, kteří vypadali jako Indiáni, oblečení do krojů podobných tyrolským, přitlačili na náměstí velikou klec na kolečkách. V kleci byl obrovský orel, s tělem a hlavou velký asi jako člověk. Křídla měl zavřená, ale podle toho musel mít neuvěřitelné rozpětí.

U klece byla uvázána řetězem tmavovlasá dívka v zelených šatech. Řetěz byl dosti dlouhý, takže byla zatím mimo orlův dosah.

Vystoupil muž oblečený normálně evropsky, ale s pérovou čelenkou na hlavě a něco vyvolával. Průvodce vysvětlil, že vyzývá muže, aby podstoupili zápas s orlem.

Když se nikdo nehlásil, jeden z Tyroláků zatočil na jedné straně klece dlouhou klikou, takže se dívčin řetěz poněkud zkrátil.

To se několikrát opakovalo, ale nikdo se nehlásil.

Nakonec jsem vystoupil já.

Dali mi jakési kopí.

Vykročil jsem proti orlovi.

Jak jsem se blížil, orel se obludně zvětšoval. Byl vlastně mnohem větší než člověk, jen z dálky se nějak zdál poměrně menší.

Bál jsem se, ale ustoupit jsem už nemohl. Tyroláci otevřeli dvířka klece.

Napřáhl jsem kopí proti orlu, zavřel oči a rozběhl se na něj.

Vzápětí zazněl ostrý orlí skřek.

Roztáhl jsem ruce, několikrát kulhavě povyskočil a vznesl jsem se nad náměstí za pronikavých skřeků.

Kroužil jsem za říčení davu a stále stoupal.

Stále hlouběji pod sebou jsem viděl sebe

sama v kleci, jak tam ležím proboden
kopím a jak se dívka zvenku opírá o klec
a naříká.

SEN VIII

Seděl jsem doma a něco psal.
Okna mé pracovny byla dokořán, neboť
bylo léto.

Někdo, kdo měl být Jan, ale vůbec tak
nevypadal, pobíhal po pokoji.

Vždycky přiběhl k oknu, zavrčel, jako
když si děti hrají na letadlo, vyskočil
oknem a bylo vidět, jak létá po zahradě
jako pták.

Potom přeletěl dům a vletěl protějším
oknem zase dovnitř.

„Co to děláš,“ ptal jsem se, „nezdár-
níku?“

„A kdo ti dovolil létat?“

„Nikdo,“ řekl udánlivý Jan drze. „Jsem
přece plnoletý. Abys věděl, dal jsem se
obřezat a jsem teď Žid. Od té doby mo-
hu létat jako Marc Chagall.“

Podíval jsem se z okna a skutečně:
Obloha byla najednou temně skleněně
modrá jako od Chagalla.

Pod oknem se začaly shromažďovat

jakési postavy v černých šatech a s hudebními nástroji v pouzdrech.

Všechny měly černé klobouky.

Jan přestal poletovat a visel nehnutě ve vzduchu, s jednou nohou pokrčenou a druhou nataženou, a díval se dolů na ty lidi.

Myslel jsem, že to jsou ruští Židé a že, až začnou hrát, promění se v ryby a krávy, ale pak jsem si všiml, že vypadají jinak.

Začali otvírat pouzdra a vytáhli z nich samopaly různého typu.

„Nazdar, nazdárek, pane Křesadlo,“ hlaholil jeden z nich srdečně: „Jak se máš? We are the Falcons from Chicago.

Qualcuni di noi son anche maffiosi. We' ve come to show yer the wages of sin. We' re goin' to take a walk, you and us. Hands up, you son – of – a – bitch!“

Najednou jsme byli ve svatovítském triforiu. Muži mě pod samopaly hnali triforiem, až mi poručili zastavit před poprsím Jana z Jenštejna.

„You see?“ řekl padrino výhružně a uká-

zal na arcibiskupův uražený nos.

Pak totéž opakovali u poprsí Jana Očka z Vlašimě.

„No, a co má bejt?“ otázal jsem se kupodivu vzpurně.

Padrino se trochu zmátl.

„Never mind,“ řekl. Vysvětlil, že původně chtěli najít v triforiu Olbrama ze Škvorce a vykleštit ho. „Ma quel bastardo non ci esiste. Tak jsme našli aspoň tyhle dva jeho předchůdce a urazili jsme jim aspoň nosy, když jsou to jen poprsí. That's the best we could manage. Ecco.“

Najednou se objevili v triforiu muži v rakouských hasičských přilbách a namířili na samopalníky hadice.

Samopalníci zahodili zbraně a zvedli ruce.

Přes kamenné zábradlí triforia přešel mohutný muž v proužkovaném obleku a s tlustým cigárem v hubě. Nebylo jasné, jak se tak vysoko zvenku dostal. Asi tam vyletěl.

„O. K.“ řekl.

„Kapoune, víš, kdo já jsem? Já jsem Čermák, the late mayor, you bastard. I'm not goi'to stand no bloody maffiosi in my city. Ty si myslíš, že seš great jis because se menuješ Kapoun! Now, I'm tellin'yer, yer that small a piece of shit, that' wha'yer are. Na mě seš moc malý pívó, holenku. A nemysli si, že tě budu šanovat, protože seš Čech. A vůbec what sort of shirt is it you' ve gotten on you?“

Čermák rozhrnul Kapounovi holí sako na prsou. Teprve teď jsem si všiml, že Kapoun má červenou sokolskou košili.

„You' ve gotten no right to wear this!“ vztekal se Čermák.

„È la camicia di Garibaldi,“ řekl Kapoun drze.

„Maybe it is,“ připouštěl Čermák. „Ale nemysli si, že tě nedostanu, chlapče. Tentokrát, wise guy, to bude na blasphemy a spoiling cultural heritage — a je to jako noha!“

„Now, you be fair, Čermák,“ řekl Ka-

poun obranným hlasem. „You know I didnt' do it. To udělali přece vojáci zimního krále už v roce 1619. Every bloody schoolboy knows that.“

„No, to je možný,“ řekl Čermák, „ale já tě stejně dostanu. Když ne na blasphemy tak na tax fraud, jako posledně, and no mistake.“

Poté se tento sen rozplynul, nebo přešel do něčeho jiného.

SEN IX

Přišel ke mně někdo, koho bych býval měl znát, a ptal se mě, zda už jsem viděl jesličky. Zeptal jsem se ho napřed, kdože vlastně je. Rekl udiveně, že přece Novák. Neznal jsem ho vůbec, ale dělal jsem, no – ano – Novák.

Bylo zřejmě před vánoci. Mrzlo na sucho, ale silně.

Vyšli jsme a došli do kostela sv. Ludmily. „Uvidíš,“ řekl Novák. „Je to senzace. Je to v rámci reformního hnutí v katolické církvi.“

Jesličky byly, jako u Ludmily vždycky, na postranním oltáři po pravé ruce vstupujícího, tj. kánonicky na levé straně, proti vedlejšímu vchodu. Koukalo na ně mnoho lidí.

Všechno bylo jako normálně, pastýři, ovečky, z dálky už se blížili tři králové. Ale uprostřed, ve vlastních jesličkách, nebyl Ježíšek, ani Josef a Maria.

Seděla tam soška muže s knírem, který

měl na sobě jakýsi černý hábit se špičatou kápí na hlavě. Na kolenou držel úplně stejného muže, jenže oblečeného do bílého hábitu s bílou kápí, na způsob piety.

Jejich identické obličejí byly přesné portréty jednoho pražského podvodníka s orientální mystikou. Celek byl nepochopitelně, avšak výrazně, zvláštním způsobem na zvracení.

„Podivuhodně moderní,“ pravil Novák. „Pokrokové. Novodobé křesťanství. Bravo, bravo! Farář Jurenda je pokrokový ekumenický křesťan.“

Nyní se ozvaly varhany. Nad jemným doprovodem se ozvalo hlasité kukání.

Novák mě vzal nadšeně za loket. „Slyšíš – pokrokový rejstřík – blíž k přírodě a tím k Bohu. Kukačka byla zavedena zkusmo. Osvědčí-li se, budou zavedeny další konkrétní registry, na příklad vlčí vytí a skřehotání žab. Pokrok!“

Naslouchal jsem kukání a temenem hlavy jsem viděl velikou, průhledně

modrou kukačku, jak se při kukání uklání a otvírá a zavírá pera ocasu jako vějíř.

SEN X

Zdálo se mi, že jsem ve škole. Kantor vypadal jako jeden marxista, o kterém se proslýchalo, že je zvláště krutý. Ve snu jsem se ho strašně bál.

„Žáci,“ řekl, „otevřte čítanky na straně devětapadesáté. Křesadlo, vstaňte a přečtete a přeložte domácí cvičení!“

Vstal jsem a věděl jsem, že jsem si žádný překlad nepřipravil.

Spoléhal jsem však přece na své znalosti a dovednosti. Nestalo se to poprvé, co jsem měl přeložit cvičení, které jsem předtím neviděl. Otevřel jsem latinskou čítanku a četl:

Barbara celarent darii ferio baralipton
celantes dabit is fapesmo frisesomorum.
Vypadalo to beznadějně, protože mi to na první čtení vůbec nedávalo smysl. Nicméně jsem se pokusil. Nejdřív, jak zní staré pravidlo, je třeba najít určité sloveso – tak kde pak je nějaké? – aha: ferio!

„Zraňuji,“ řekl jsem sebevědomě. Bylo nutno překládat hodně rychle, aby kantor nepřišel na to, že to nemám připraveno.

Co k sakru dál. Zraňuji koho? – baralipton, či celantes nebo snad barbara? Nebo to ferio jen tak visí v luftě? Zkusme to tak. Tak teda – celarent – skrývali – co skrývali? – aha: baralipton – řecký akusativ. Ale co je to baraliptus či snad baralipton? Vypadá to jako nějaké barbarské místní či osobní jméno – jenže proč je to tam s malým b — A teď Barbara: To může být buď Barbora, nebo Barboro, ale třeba taky tzv. akusativ vnitřního předmětu — jako barbarským způsobem. Pro co se rozhodnout?? A tak pro to druhé! A co dál! — darii — ahá, to budou Peršané. Nějaká asi básnická figura jako pars pro toto, tak asi něco jako princeps pro populo nebo tak něco — jinak se to zdá teď dost jasné, ale sázka do lutrie je to stejně. Nadechl jsem se a spustil:

„Zraňuji, tedy bojuji, neboť Peršané skrývali barbarským způsobem Baralipta. Ač skrýváte, přec ho vydáte Fapesmovi z rodu Frisesomů.“

Dopovídal jsem a podíval se úkradkem na kantora.

Ten stál tiše a v jeho očích to ironicky hrálo.

Náhle, zcela nekantorsky, ostře zahvízdal na dva prsty.

Dveře třídy se okamžitě rozletěly a dovnitř vstoupili dva donští kozáci s tasenými kyndžály.

„Propadl jsi, holoubku,“ pravil kantor.

„Ztratíš bujarou hlavu. Nepřipravil ses, nepřipravil. Tak, abys věděl, to není žádný epigram. To jsou sylogistické figury prvního modu, totiž mnemotechnická pomůcka, jak si je zapamatovat. Tady vidíte, žáci, jak lze vkládat smysl do nesmyslého. Kdybychom nebyli marxisté, mohli bychom se domnívat, že děje kolem nás, například lidské dějiny, nemají smysl a že do nich

smysl pouze násilně vkládáme. Tak by se zdálo“ — kantor se uchechtl — „my ovšem víme, že dějiny smysl mají, jak je uloženo ve svatém učení historického materialismu. Odveďte ho!“

SEN XI

Byl jsem někde v dubovém lesíku. Tento lesík měl zvadlé listy, červeno-hnědé a zkroucené.

Slunce svítilo: Mohlo být buď na podzim, nebo snad brzy z jara. To jsem nedovedl dobře rozeznat.

Ve bdění jsem znal takové lesíky dva: Jeden býval někde snad v Krči nebo v Kundraticích a druhý, úplně podobný, byl za Varšavou.

Nikde nebyl žádný nápis, tak jsem nevěděl, jsem-li v Čechách nebo v Polsku nebo kde. Nebyl zde také žádný jiný člověk.

Měl jsem v lese neviditelného koně. Kůň byl cítit, hmatat a slyšet, ale ne vidět. Osedlal jsem ho a vyšvihl se do sedla. Cválal jsem kolem polí, na kterých vyrážely buď jaře, nebo ozimy.

„Podívejte se,“ křičel někdo, „támhle letí chlap ve vzduchu jako by seděl!“

„Spaste duši, čarodějník!“ křičeli ostatní.

Bál jsem se, aby mě neupálili, a tak jsem seskočil a vedl koně za uzdu. Ale teď zase křičeli: „Tamhle letí sedlo.“

Pleskl jsem koně po zadku, až se poplašil a utíkal pryč.

Sám jsem se schoval do roští.

Lidé, oblečení jako z 15. století, utíkali za letícím sedlem.

Udělal jsem dobře, pomyslel jsem si – je jasné, že tady ještě upalují.

SEN XII

Tohle se mi zdálo velice dávno, ještě doma.

Seděl jsem ve svém bytě a četl dopis. Dopis byl na nóbl papíře s hlavičkou Vatikánu a měl také vodoznak s vatikánským erbem. Byl latinsky a oznamoval mi, že Svatá Stolica si přeje mých služeb jako přísežného soudního znalce z oboru psychopathologie.

Svatá Stolica předpokládala můj souhlas, a proto mi oznamovala, že o půlnoci pro mne přijedou. Psali, že se souhlasem československých úřadů.

Potom už byla jako půlnoc. Někdo zazvonil, a když jsem otevřel, byl tam kapucín. Kapucín vypadal přesně tak, jako vyřezávaný lidový úl v podobě kapucína z východních Čech, uveřejněný na str. 359, jako obraz 298 ročníku 1954 ethnografického časopisu „Věci a lidé“. Byl poze větší. Mluvil polsky, ačkoliv o nynějším papežovi nebylo

zdaleka dosud ani potuchy. Řekl mi, že na mě venku čeká helikoptéra. Projevil jsem obavy, že nás na hranicích sestřelí, ale kapucín se jen smál, že prý to je s našimi a sovětskými úřady vyjednané, že na tom mají zájem samy.

Vyšli jsme ven a na trávníku před domem opravdu stála helikoptéra. Nasedl jsem do ní a zjistil jsem, že nemá podlahu, že je tam jenom takový kovový rám. Nahoře byla snad taková ta bublina z umělé hmoty, ale dole byla helikoptéra otevřená a mezi nohama jsem viděl dolů. Podobně to bylo i u kapucínova řidičského sedadla.

Vzlétli jsme. Bylo mi z toho závrativě a na nic. Kapucín šlapal nějaké páky, jako jsou u auta plyn, spojka a brzda, bosou nohou s velikým černým nehtem na palci. Nevím, jak dlouho jsme tam letěli, ale zdálo se, že to snad moc dlouho ani netrvalo.

Konečně jsme přiletěli nad jakési náměstí, ale to vypadalo spíš jako Place

d'Étoile v Paříži, ale mělo to být ve Vatikánu.

Přistávali jsme.

Kapucín mě vzal do vatikánských kancelářů.

V kancelářích byl nóbl nábytek a na stěnách visely drahé originály. Přijal mne tlustý prelát, o kterém jsem nějak věděl, že je to ten Teofilo Capizucchi, co v 15. století udělal syndikát na kontrolování umělců, pracujících pro Vatikán.

Vůbec mě nezarazilo, že mohl tak dlouho vydržet.

Capizucchi poslal kapucína pryč, pokynul mi do křesla a vysvětloval mi, co mám dělat. Šlo o šíleného kněze, který měl být pro blasfémii a subversi popraven světským ramenem. Svátý Otec má zájem na tom, aby se tomu zabránilo – z humanitních důvodů – a proto mne poslal, abych odborně dovodil, že ten kněz je blázen, aby nebyl popraven.

Zeptal jsem se, mají-li ho někde jinde

v Itálii, v Římě, nebo třeba někde úplně jinde, ale Capizucchi mi řekl, že ne, že je tady, ve Vatikáně. Projevil jsem podivení nad tím, že jak to, že by byl vydán světské spravedlnosti, když Vatikán je suverénní stát, ale Capizucchi začal mávat rukama, a že prý je to složité, že mi to nemůže a ani nesmí podrobněji vykládat a že prý ať mi to stačí. Vysvětlil jsem si to tím, že italská republika má asi prostředky, jak vykonávat na Vatikán nátlak, i když, přiznám, jsem si nedovedl dobře představit, jakým způsobem.

A také mi napadlo, že snad, pokud vím, byl trest smrti v Itálii zrušen, i zeptal jsem se preláta znovu. Ten se divně usmál a řekl, že je tam paragraf o zvláštních případech. V současné době se prý také propaguje návrat k původnímu římanství a vůbec.

Ale vůbec mi nebylo divné, proč si na to nepovolali někoho bližšího a známějšího. Přehnané sebevědomí, nejspíš.

Capizucchi zmáčk elektrický zvonek a objevil se zase ten kapucín. Vzal mne do výtahu a jeli jsme strašně dlouho dolů.

Zavedl mne do jakési neutěšené místnůstky, osvětované dosti slabou žárovkou bez stínidla, posadil mě na rozvrzanou židli.

Ukázal mi elektrický zvonek, který zmáčkl, řekl mi pak, abych zazvonil, až budu hotov.

Odešel a zabouchl. Byl jsem uvězněn, jak už se to tak děje při vyšetřování internovaných pacientů. Napadlo mi ovšem, že mě sem jen tak vylákali a že se už odtud nedostanu, ale vtom se otevřely druhé dveře do kamrlíku a švýcarský gardista s halapartnou přivedl dovnitř kněze v klerice.

Kněz byl ještě mladý, ale už ne mladíček, tak snad ke třicíti. Byl hladce oholen, jak v té době ještě chodili všichni světští kněží, a měl vlnité zrzavé vlasy, ostříhané občansky krátce a učesané na pěšinku.

Byl celkově nazrzelé podstaty a mohl by to být Kelt nebo polský Žid. Jak jsem se s ním dorozumíval, ani nevím, ale asi jsme mluvili italsky.

Připravil jsem si lejstra a ptal se kněze na různé záležitosti. Dověděl jsem se, že je opravdu židovského původu, z Německa snad, že se jmenuje Davidsohn a křestním jménám Giosuè. Jeho otec byl zedníkem, ale brzy umřel a Giosuè vyrostl u salesiánů. Ti ho pak dali vystudovat za kněze. Vypadalo to tak, že jeho otec se oženil už jako stařec a že Giosuè nebyl vlastně jeho syn. Vzal si jeho mladičkou matku už těhotnou. Potom právě brzy umřel a chlapce se ujali salesiáni, pokřtili ho a určili na kněze. Ujali se ho prý mimo jiné také proto, že byl jako dítě velmi nadaný, už ve dvanácti letech prý překvapil nějaké rabíny svou znalostí Talmudu. Salesiáni doufali, že se stane velikým apoštolem Židů. Ale Giosuè je zklamal. Jak dorůstal, začal mít svou hlavu a nakonec

k salesiánům odmítl vstoupit. Mysleli, že je to tak vůle Boží a nechali ho u sebe vystudovat na světského kněze. Stal se pak kaplanem někde na vesnici, ale brzo se dostal do konfliktu s církevními úřady pro své extrémní názory na způsob náboženského komunismu. Zvláště si ublížil, když navštívil nějaké prý slavné mariánské poutní místo a chtěl zamezit tomu, aby se tam prodávaly devocionálie a upomínkové předměty. Tím si na sebe popudil kde koho. Udělal ještě víc podobných věcí, byl odsouzen proto, protože prý chtěl svrhnout papeže a vládu a nastolit jakousi komunistickou teologii. Nebylo to však jisté, protože jsem to měl jen od něho a soudní spisy v jeho materiálu kupodivu nebyly.

Mluvil již velmi temně a zmateně. Jedno bylo jasné, totiž že ten člověk je schizofrenní psychotik. Pomalu z něj lezly horší a horší absurdity: Ani jsem si je všechny nestačil poznamenat, ale co

jsem zachytil, stačilo bohatě.

Nebyl jeden, ale tři v jednom, mluvil na něj Bůh a radil mu, atd. Měl zřejmě i jiné druhy halucinací. Domníval se též, že má různé nadpřirozené schopnosti.

Chtěl zreformovat svět i církve, ale konkrétně nebylo vůbec jasné, jak si to vlastně představuje, nebo čeho přesně chce docílit.

Jeho psychosa začala náhle, když se dověděl o nějakém lidovém kazateli, za kterým proudily veliké zástupy. Zajímalo ho, kdo to je a co učí, šel tam a při jeho kázání měl náhle prožitek osvěcení a spojení s Bohem. Upadl zřejmě do akutního amentního stavu a v něm utekl pryč. Zdá se, že potom asi měsíc byl kdesi v horách a měl různé pestré halucinace. Viděl ďábla a anděly, vzdálené krajiny a halucinoval také, že se dostal na vrcholek kopule basiliky sv. Petra. Jeho popis tohoto prožitku byl značně zmatený, ale tak nějak to zhruba bylo.

Napovídal mi toho ještě spoustu, něco o nějakém rituálním kanibalismu, který měl jaksi nelogicky co dělat s ním; ale to jsem nebyl schopen sledovat a pochopit, protože to vůbec nedávalo smysl.

Pokud mu bylo možno vůbec rozumět, tvrdil snad, že jeho následovníci ho snědli. Když jsem mu namítl, že to přece není možné, když tady se mnou sedí a je nejen živ, ale i celý, tvrdil s typickou schizofrenní logikou, že to přece nevyklučuje. Jednal se mnou jaksi soucitně a maličko spatra, jako bych byl dítě, které ještě nemůže některé věci chápat. Ačkoliv se choval velmi skromně, bylo jasné, že trpí megalomanickým bludem.

Z chorobopisu vyplývalo, že církevní kruhy o něm tvrdily už dávno, že je blázen, a vyskytl se i konservativnější názor, že je totiž posedlý ďáblem. To jim ovšem zároveň nebránilo, aby ho, když se to hodilo, nedali zatknout a postavit před soud, jako by byl příčetný.

Ale i to zřejmě dlouho trvalo: Vatikán si na něj dlouho netroufal: Jednak měl mnoho přívrženců, zvláště mezi proletariátem, a pak nebylo jasné, nezamíchají-li se do toho světské úřady s tím, že Giosuè neporušuje žádné státní zákony. Preláti museli čekat, až se postaví i proti státu, ale pak jednali bleskurychle.

Teď ho měli ve vatikánských sklepeních a měl být popraven. Ovšem, když teď už byl neškodný a neohrožoval důchody z poutních míst, hnulo se v nich asi svědomí a chtěli popravě zabránit. Na to potřebovali prohlásit proces za zmatečný, na to potřebovali posudek, že Giosuè Davidsohn je blázen.

Dokázat tohle, byla hračka.

Ani jsem si všechny ty nesmysly nestalčil poznamenat. A Giosuè je zcela bezelstně byl ochoten opakovat před kýmkoliv.

Dopisoval jsem své poznámky a pacient mlčel. Najednou se ke mně obrátil a pro-

sil mě, abych ho za blázna neprohlašoval.

„Ale když to neudělám, tak vás popraví,“ namítal jsem. „No právě. Je to velice důležité, abych popraven byl – ani nevíte jak – pro všechny – i pro vás.“ Řekl jsem, že je to absurdní, a také jsem si to tam poznamenal jako další příklad paralogického myšlení a paramotivovaného jednání. Abych zkusil, jak dalece ví, co chce, a také trochu ze zvědavosti jsem se zeptal, jestli ví, jakým způsobem se v Itálii popravuje. Zda se věší, nebo snad stíná jako ve Francii, nebo snad škrtí vsedě jako ve Španělsku, atd. Giosuè silně zbledl a na čele mu vyvstal pot. Jeho rty se začaly třást. Říkal něco v tom smyslu, že Itálie se v tomto ohledu vrací k tradičním způsobům, a prosil mě, aby o tom nemusel mluvit. To jsem si poznamenal jako klasický příklad ambivalence citů a postojů. (Když se toho tak bál, proč to zároveň chtěl?) Poděkoval jsem šílenému knězi zdvořil-

le, zazvonil na gardistu. Téměř současně s gardistou se objevil kapucín a vyvezl mne zase nahoru.

Ve vatikánských síních jsem s ním pak krásně poobědval, zatímco nějaká jep-tiška přepisovala mou zprávu na stroji. Po obědě jsem čistopis přečetl a podepsal a odnesl ke Capizucchimu. Ten mi velmi srdečně poděkoval.

„Bravo, bravissimo,“ volal nadšeně, „ani nevíte, signor dottore, jaké zásluhy jste si získal o Svatou Stolicí a celé křesťanstvo. Allornon ci sarà nessuna esecuzione. Va bene così. Bravo, bravissimo! Bellissimo!“

„Svatý Otec vás chce osobně vidět – frà Giuseppe“ – ukázal na kapucína – „vás k Jeho Svatosti doprovodí.“ Rozloučil se se mnou zdvořile, požehnal mi (pokládal jsem za zdvořilé aspoň naznačit pokleknutí, takže jsem udělal jakési ženské pukrle) a předal mě kapucínovi. Ten mě zase naložil do liftu a jeli jsme dolů a dolů a pořád dolů. Trvalo to věky.

„Jak dlouho ještě pojedeme?“ otázal jsem se flandáka. „Ale ještě dlouho,“ řekl frà Giuseppe, „je to až ve středu země – podle pořekadla Roma centrum mundi.“ Nakonec jsme vylezli. Bylo tam nesnesitelně horko.

Frà Giuseppe se ovíval rukávem kutny a foukal mezi rty.

„Jest goraco,“ říkal „a to tu máme air conditioning – inu, když si to Svatý Otec přeje.“

Došli jsme dlouhou, antisepticky bílou, jako nemocniční chodbou k velkým dvoudílným dveřím, které vypadaly rovněž jako od operačního sálu.

Stáli u nich dva švýcarští gardisté s halapartnami. Hodili kapucínovi k počtě zbraň a pustili nás dovnitř. Tam, mezi různými preláty, seděl na trůně papež v tiaře. Když nás viděl, pokynul, abych přistoupil. Kapucín mě upozornil, že si mám kleknout.

Papež byl nadpřirozeně veliký, měl zvláštní šedivou pleť a k tomu velmi světlé oči.

Svým fotografiím se kupodivu podobal. Naklonil se ke mně a promluvil. Mluvil snad česky. „Milý synu, získal sis u nás veliké zásluhy. Ani nevíš, jaké nedozírné následky by měla poprava tohoto nešťastného kněze – ne, nechceme na to ani myslet. Zde vezmi“ – podal mi těžký kožený měšec, který při podávání cínkal – „jdi s pokojem.“

Nastavil mi k políbení stěvíc a požehnal mi.

Když jsem pak k němu vzhlédl, všiml jsem si, že má místo uší netopýří křídla. Tehdy mi svitlo, že v měšci jsou stříbrňáky a že je jich třicet.

SEN XIII

Byl jsem na vrcholu nějaké hory. Bylo tam zeleno. Seděl jsem sám, ale se mnou tam byla jakoby ještě jedna duchová bytost: Neviděl jsem ji, byla snad v mém nitru, v mojí duši. Byla nesmírně intenzivně přítomna. Mezi mou vlastní a tou druhou bytostí byla láska a porozumění, jaké jsem nikdy ve skutečnosti nezažil a vím, že zažít nemohu. Byl to nevyjádřitelný a pronikavě blažený stav. Nebylo v něm nic tělesného nebo sexuálního. Nedá se to vypsát.

Přítom se zdálo, že hrají varhany plénem a množství zvonů oslnivě zní. Probudil jsem se blahem.

Sen musel trvat jen okamžik. Kdyby trval déle, byl bych snad zemřel. Nikdy jsem na něj nezapomněl. Sen se mi zdál,

když jsem přespával u příbuzných v malém pohraničním městečku. Uložili mě na rozkládacím lůžku, které bylo přes den koženým křeslem.

Několikrát jsem se tam vrátil, pod nějakou záminkou, ale nikdy se mi už ten sen neopakoval.

Nakonec jsem tam jel s tím, že křeslo koupím. Když jsem dojel, zjistil jsem, že je zatím prodali.

Opatřil jsem si pak podobné křeslo a spal jsem na něm mnoho let. Ale sen se už nikdy neopakoval.

SEN XIV

Vypadalo to tam trochu jako v Barceloně, ale Barcelona to nebyla: Ale byla tam podobná široká třída, jako v tom městě, ta, co vede ke Kolumbově soše v přístavu a co je tam ten květinový trh. Ale už jsem zapomněl, jak se jí tam říká. Ale v tom snu to bylo všechno trochu jinak.

Trh tam byl, ale nebyl jen květinový; prodávala se tam také různá drobná domácí zvířata.

Jeden z trhovců byl Číňan. Na tom není nic divného. Číňani prý nejsou přístupní v detektivkách, ale ve snech snad být mohou. Když jsem se přiblížil, volal na mě, že má pro mě specialitu: „Dlaka, dlaka“.

Ukázal mi klec, takovou tu ve tvaru púlvejce, co v ní bývají papoušci, a v té kleci byl bílý angorský králík. Jako hlupák jsem si králíka koupil.

„Ale vždyť to není drak,“ pravil jsem

k Čiňanovi chabě. „Za ty pe–ny–ze je to ten nejlep–si dlak k do–tá–ny.“ „On e–te vy–lo–te.“

Donesl jsem králíka domů a pověsil ho v kleci v kuchyni. Chodil jsem se na něj dívat, ale nerostl a v draka se neměnil. Jednou jsem si mu stěžoval, jak mě Čiňan napálil. „Musíš mě zabít,“ řekl králík. Udělal jsem to. Králík se proměnil v obrovského draka. Měl těžko popsatelnou dračí hlavu, trochu jako psi, s chlupatýma ušima, a dlouhý prohnutý krk jako velbloud. Na nohou měl obrovské drápy. Měl také pár netopýřích křídel, ale asi moc malých, aby s nimi mohl létat. Na rozdíl od všech draků, které jsem kdy viděl na obrázku, byl po celém těle hustě porostlý bílou srstí angorského králíka. Stěží se vešel do kuchyně a podlaha se pod ním prohýbala. Báł jsem se ho a přál jsem si, aby z něj byl zase králík. „Musíš mě zabít,“ řekl drak hromovým hlasem. Ale toho jsem se neodvážil. Báł jsem se draka tak, až jsem se probudil.

SEN XV

Zdálo se mi, že kráčím jednou pražskou ulicí, která byla vždycky spíš tichá. V jednom domě byl ve skutečnosti hodinář.

Ale v tom snu tam byl řezník. Krám byl plný masa. Podivil jsem se, že ve čtvrtém roce války je tam toho masa tolik, a přešel jsem ulici, abych se na to blíž podíval. Ve výkladě bylo opravdu masa jako v míru. Visely tam na hácích i celé půlky prasat. Velmi jsem se tomu množství divil a nechápal, jak je to možné. Najednou jsem si všiml, že jedna půlka prasete má místo paznehtu lidskou ruku.

Probudil jsem se hrůzou.

Druhý den nastal jeden z těch několika náletů, které Praha zažila na samém konci války. Dům s hodinářem dostal

plný zásah a všichni jeho obyvatelé, co byli doma, zahynuli.

Sen – se tedy zdá – jaksi věští.

Dům na tom místě nebyl nikdy znovu postaven.

Prázdné místo, kolem kterého později vztyčili prkenný plot a lepili na něj plakáty, mi můj sen neustále připomínalo, kdykoliv jsem tudy šel.

SEN XVI

Dostal jsem žlutý lístek s oznámením, že toho a toho dne se mám dostavit tam a tam, na konečnou stanici č. ..., abych se zúčastnil pochodového cvičení.

Bylo na podzim a velmi neutěšeně lezavo, když jsem se táhl tramvají na shromážděště. Lístek totiž oznamoval, že kdo se nedostaví bez dostatečné omluvy, nedostane zápočet z tělesné výchovy.

Na shromážděšti bylo spousta studentů, ale žádné známé jsem tam neviděl, což mě poněkud udivilo.

Instruktoři byli v civilu a měli plynové masky a zvláštní torby na zádech.

Jeden vydával jakási čísla na kusech lepenky a přitom zapisoval číslo a jméno každého účastníka do tlusté knihy.

S čísly nás posílali zase dál do jakési fronty.

Stála tam jakási chatrč na způsob chlívku.

Chatrč byla na okraji kamenité strže.

Bylo to jako v Prokopském údolí, ale jinde.

Každý jednotlivě vstupoval do chatrče, ale nikdo z ní nevycházel. Když přišla řada na mě, zjistil jsem, že vevnitř jsou dva instruktoři. Jeden seděl u stolu, odebíral čísla a opět zapisoval do nějaké tlusté knihy. Pak mi dal v této knize podepsat jakousi rubriku. Co jsem podepisoval, jsem nevěděl, ale protestovat nebo zdržovat jsem se neodvažoval. Poslal mě pak k druhému instruktoru.

Ten mi přidělal na ruce křídla, cosi mi stručně vysvětlil, pak otevřel protilehlé dveře, které ústily do rokle, a strčil do mne.

Musel jsem letět a taky jsem letěl.

Před sebou jsem viděl jiné účastníky pochodového cvičení, jak se hbitě vznášejí.

Čas od času jsem míjel jakési vysoké sloupy, jako na způsob telegrafních. Každý z nich měl nahoře jakési bidélko a na tom bidélku seděl papoušek.

Každý papoušek měl na hlavě vojenskou přílbu a kolem krku pouzdro s plynovou maskou. V jedné pracičce držel mikrofón, do kterého udílel rady a pokyny týkající se trasy postupu a techniky letu jednotlivých účastníků. Letěl jsem dál, ale najednou jsem zaslechl rány z pušky.

Někteří účastníci pochodového cvičení začali padat sestřeleni na zem. Podíval jsem se, o co jde, a tam byla na vysokých kulech jakási chatička z kulatiny. V chatičce byl Stalin a měl loveckou dvojku. Nějací vysocí oficiři mu nabíjeli další dvě pušky.

Kdykoliv trefil, pobočníci mu tleskali a Stalin se radoval a tleskal si sám.

Nevěděl jsem, co mám dělat, protože jsem měl zanedlouho kolem Stalina sám letět. Pak mi náhle napadlo, že to přece nemusím udělat. Spustil jsem se dolů a přistál jsem na jakési kamenité stezce. Chvilí jsem uvažoval, mohu-li to takhle udělat, když jsem dostal číslo a po-

depsal příjem křídel, ale pak jsem si uvědomil, že ti zastřelení také nebudou křídla odevzdávat. Jak se zdálo, nikdo se o ně nestaral. Snad budou později sbírat křídla, ale mrtvoly budou chtít jaksi nevnímat.

Sundal jsem si tedy křídla a hodil je do strže.

Ve stráni byla hospoda i vešel jsem do ní a objednal si čaj s citrónem.

SEN XVII

Stál jsem v otevřené krajině a přede mnou, ne příliš daleko, se tyčila homolovitá hora.

Do hory vjížděli středověcí rytíři v plné zbroji na koních rovněž pokrytých brněním a tak zvaným kropýřem.

Za každým se hora zavřela, a když přijížděl další, zastavil se vždy a na horu něco volal a ta se mu pak otevřela.

Měl jsem dojem, že za nějakou chvíli pouštěla hora rytíře zase ven, ale to nebylo vidět. Asi na druhé straně.

Nějak jsem věděl, že uvnitř procházejí rytíři tajným iniciačním obřadem, takže poznávají svou pravou podstatu. Chtěl jsem také poznat podstatu svého jáství, ale bylo zřejmé, že ke vpuštění do hory musel být člověk rytířem a musel mít brnění.

Šel jsem tedy po silnici zpátky, až jsem přišel do nějakého městečka. Tam jsem vešel do obchodu se zahradnickými po-

třebami a koupil jsem si konev z umělé hmoty a hrábě.

Do konve jsem vyřezal otvory pro oči a pro ústa.

Když jsem si konev nasadil na hlavu, bylo to trochu jako rytířská přilba. Kropidlo konve bylo jako nos. Na hrábě jsem se posadil jako na koně a skákal jsem k hoře. Když jsem se dostal až k ní, prosil jsem jí, aby mi otevřela.

„Ne,“ řekla hora.

Myslel jsem si, že proto, že nejsem rytíř a že prokoukla moje přestrojení. Avšak ta hora měla jiný důvod.

„Ne, nevpustím tě, neboť v tobě je dobré se zlým tak smíšeno.....“ Snad myslela: Že bys stejně nic nepoznal.

SEN XVIII

Tento sen je jakoby variantou či jiným zpracováním thematicu snu IX. Zdálo se mi, že bydlím na Malé Straně. Na podlaze byla lakovaná prkna a několik menších koberečků. Prkna při chůzi praštěla a vrzala.

Strop byl klenutý. Okna měla tenké kovové rámy, ale byla dvojitá, jako ostatně u nás všude.

Nábytek byl pěkný, leštěný, asi tak ze začátku minulého století, ale mnoho ho tam nebylo. Na stěně visela kolorovaná rytina, představující nějaký výjev z vysoké školy koní čili dresáže, a nápisy v řeči anglické, vlašské, francouzské a snad holandské.

Také tam visel jeden velmi začernalý olej, snad nějaký svatý. Byla tam vysoká kachlová kamna, bílá, s nějakými jako věžičkovitými ozdobami nahoře. Nad vlastními dvířky byla jakási železná plotýnka, na které jsem si

právě opékal jablko. Někdo vešel do pokoje a byl to zase ten Novák. Tentokrát však nevypadal úplně neznámě, nýbrž jako jeden význačný katolický nonkonformista. Totiž vlastně tak ani vypadat nemohl, protože jsem ho ve skutečnosti už nějakých patnáct let neviděl a v tom snu vypadal, jak si ho pamatuju předtím. „NazdaR,“ řekl Novák (velkým R zde naznačujeme tzv. ráčkování) „jestlipak víš, co je nového?“ „Sensace. NaRodil se znovu KRistus!“ „Ale pojď. Pospěš si, ať tam nepchídeme moc pozdě a pak bychom se nevešli dovnitř.“ „Co to kecáš,“ povídám, „Nováku?“ „Povstanou falešní Kristové a falešní proroci – však to víš, ne, když se v tom pořád hrabeš.“ „To se nesmí bRát tak doslova – bible má význam alegoRický –.“ Tohle mi Novák, totiž jeho reálný model, říkal před těmi víc než patnácti

lety už jednou, a tak jsem si to v tom snu uvědomil: „Jo, říkals.“ Ale Novák mě stále nutil, abych se šel podívat na znovuzrozeného Krista. Šli jsme; a venku bylo mrazivo, i trochu sněhu a hodně, hodně pod mrazem, jako by se chystal další sníh. Panovalo kalné, nažloutlé světlo. Přišli jsme až tam, kde je Pražské Jezulátko neboli P. Maria Vítězná. Ale koukám – kostel byl v ruinách. Do kostela proudily davy. Začali jsme se s Novákem tlačit dovnitř, ale nemohli jsme dobře projít. Tu Novák vytáhl jakousi tenkou knížku a otevřel ji do obličeje nějakému pořadateli. „Vatikánský diplomatický pas,“ prohodil Novák pyšně na vysvětlenou. Vlezli jsme tedy dovnitř, pořadatel nám dělal místo a lidé ustupovali, jak mohli. Lidí všude jako much; stáli i na zbytcích postranních oltářů a šplhali po otlučených sochách. Klenba se už dávno provalila a horem se dívalo zachmuřené nebe.

Dotáhl nás až k hlavnímu oltáři.

Za ním stál veliký kříž z mohutných břevn a na tom kříži byla ukřižována obrovská gorila. Příčné břevno se pod její tíhou viditelně prohýbalo.

Kolem oltáře byly reflektory, televizní kamery, personál, který k tomu patří, a zmatek. Na druhé straně stála veterinární sanitka s modrým křížem a skupina individuí v bílém, asi veterinární a paraveterinární personál. Ale nic nedělali.

Divil jsem se, co to je za nesmysl.

„Akt pokochy,“ řekl Novák. „KRistus nám tím dává najevo, že souhlasí, aby moderní kchestané uznávali DaRwinovu theoRii – je to pchekRásné!“

Řekl jsem, že mi to připadá naopak velice hnusné – a jak ví, že to všechno není podvod – někdo tam za účelem turistického ruchu nebo tak ukřižoval normální gorilu. Novák mi přikryl rukou ústa: „Pššššš! Ať tě věchící neRozsápou!“

„Abys věděl, KRistus se zde v podobě gorily – tedy sub specie gorillae inkaRnoval zcela spontánně.“

Teď jsem si všiml, že u oltáře jsou všelijací preláti: Snad pražský arcibiskup, jiní biskupové, pravoslavný vladyka prešovský, a tak dále, dokonce snad i vrchní rabín. Stáli tam jako na trní a televízáci je zpovídali.

Pak vylezli na oltář dva lidé. Ženská a chlap. Chlap měl vlasy a vousy jako hipíř a byl oblečen v kožešinu. Měl přes krk kytaru a táhl za sebou dětskou hračku – beránka na kolečkách. Žena byla oblečená a namaskovaná, jako Maří Magdaléna z iserheimského oltáře od Grünewalda – vlastně ten hipíř byl jak Jan Křtitel z téhož obrazu – pochopil jsem, že je to moderně tvůrčí ztvárnění tradičního thematicu nějakým naším čelným dramatickým režisérem – i s tím beránkem – to že byl na kolečkách, bylo jednak vůbec moderní, jednak to asi vyjadřovalo dětskou nevin-

nost toho beránka. Ženská měla dlouhou zlatistou paruku a červené roucho. Začala zpívat a tancovat jako pop, ten Jan Křtitel jí doprovázel na kytaru. Ale za oltářem, vedle ukřižované gorily, trochu stranou, aby se nepletli do kamery, stála taková ta back up group s beatem a snad se saxofónem a s basou. Ženská tančila, všelijak se prohýbala a ukazovala nohy v síťovaných punčochách, neboť měla po straně roucho rozstřížené asi až do pasu.

Najednou začala gorila za oltářem třást křížem a strašně rvát. Všechno se zastavilo, veterinář vyskočil na oltář a dal gorile nějakou utišující injekci. Televizáci kleli a kus tancování se musel dělat znovu, až když se gorila trochu uklidnila.

“ModeRní náboženské umění. Dovoluje se i míRná peRmisivita. Jak chiká ReveRend Crayfish:

We ChRistians don't caRe just foR the soul
but we caRe foR the whole.

Program skončil a nastal neurčitý šum.

Jeden pořadatel vylezl na kus rozbité sochy s mikrofónem a cosi do něj řval. Ale z nějakého důvodu mu nebylo rozumět.

Do trosk chrámu vlétli jacísi uniformovaní vojáci či policisté a pomocí pendreků udělali uličku. Chytili se pak za ruce a po obou stranách udělali živé řetězy. Jiní militaristé se pak postavili mezi ně, tj. vždy proti dvěma spojeným pažím jeden, tváří k davu a se samopallem v ruce.

Další rychle rozprostírali červený koberec od dveří k hlavnímu oltáři, jako na letišti.

U dveří se objevila skupina tučných dědků v černých šatech a s metály.

Byli vkleče a lezli po kolenou ke gorile. Při tom hlasitě vzlykali a bili se v prsa. „Ústchední výboR,“ řekl Novák. „ObRátili se. HuRá!“

Ale ukřižovaná gorila, snad jak je viděla, začala zase lomcovat křížem a strašně rvát.

Zdalo se, že se zvětšuje, že roste a roste. Teď to začalo jako rytmicky mrkat, jako když se pokazí filmový projektor.

„Čas se zpomaluje,“ křičel někdo. „Nastává konec světa.“

Pak se ozvalo strašlivé hřmění, jak se snad trhal časoprostor, a já se hrůzou probudil.

SEN XIX

Tenhle sen se nezdál mně, ale jednomu známému, a už strašně, strašně dávno. Tak ten známý měl zase přítele, ale toho jsem já neznal. A ten přítel toho známého bydlel v Košířích. A ten známý, co mi to vykládal, tam jednu noc u něj přespával. Uložili ho v přízemí anebo snad ten dům vůbec byl přízemní. Pod oknem byla nějaká pole. Bylo to na jaře, nebo v létě, zkrátka teplo, a ten známý byl zvyklý spát při otevřeném okně.

Byl to inteligent a pocházel z generace, která objevila a ctíla Ladislava Klímu. Tak než usnul, díval se z okna a myslel na to, že tady po těch polích nebo kolem nich chodíval Mistr, protože hotel Krása, kde Klíma bydlel, býval nedaleko. Najednou, kde se vzal, tu se vzal, stál před ním Klíma. Známý se ani nepodivil. Pozdravil Klímu uctivě a řekl mu, že je jeho ctitelem a vyznavačem a žá-

kem. Omlouval se, že se mu dosud nedaří stát se slunným imoralistou a nezapomínat, že svět je jen jeho absolutní hříčka.

„Blbost,“ řekl Klíma. „Mladíku, to je přece všechno volovina. Jakýpak solipismus, jakýpak ludibrionismus, jakýpak feérismus, jakýpak imoralismus? Koukejte doštudovat, abyste se taky živil a nebyl nikomu na obtíž, třeba založte rodinu, to je přece přirozený řád stvoření – a hleďte si pilně své práce, aby z vás národ a lidstvo taky něco měly. Nestavte své světlo pod kbelec a nezakopávejte své hřivny.“

Známý se v nitru přímo svíjel pod těmito šosáckými sentencemi, zcela neklímovskými, neodvažoval se však přece jen Mistrovi hlasitě odporovat.

„Já vím, co si teď myslíte,“ řekl Klíma. „Tak to teda vezmeme jedno po druhém: Dobrá, tak řekněme, že nemůžete dokázat, že něco mimo vaše vědomí existuje. No, ale, jsou věci, a je jich hod-

ně, na které nemůžete mít vliv: Třeba, když proti vám jede vlak: Ten vlak nezmizí nebo nezastaví, když si to budete přát, že?

Čili, i kdyby jako fenomén byl odvislý nějak od vašeho vědomí – tedy i kdyby tomu tak nějak bylo – nebyl by odvislý na tom, co prožíváte jako svoje „já“, jako svůj subjekt, na vašem, abych tak řekl, empirickém subjektu.

A protože se tento stav nedá změnit, je fenomenální svět vůči vašemu ego prostě objektivní, na vás, jak se prožíváte, nezávislý, i kdyby vám ho nakrásně promítalo nějaké podvědomí, či co – že ano?

Čili ta celá otázka je blbost a je špatně postavená.

Dále pozorujeme, alespoň ve bdělém stavu, že většina věcí se v tomto fenomenálním světě děje zákonitě – tak tím můžeme – hrubě empiricky – ustanovit rozdíl mezi bděním a snem – ale co vám to povídám?

Vždyť snad máte sám mozek! Všechno, co jsem učil, je zkrátka blbost – darmo mluvit! –

Hlavně a především – ne, abyste se dal taky na chlast! – to je to poslední.

Tak – a nyní jdu. Musím obejít polí pět.“
Známý se probral se značně smíšenými pocity.

Šosácká přednáška Klímova jím otrásla. A jeho poslední věta mu připadala, jako by byl odsouzen k posmrtnému trestu obcházet polí pět za to, že o tom napsal bizarní povídku.

Ale pak si to známý rozebral: Podobným způsobem se dovedou skalní soudruzi otřepat ze zpráv o koncentracích anebo katolíci z věcí jako inkvisice a tak:

Usoudil, že si z něj Klíma dělal jenom legraci v rámci filosofie ludibrionismu a že ve skutečnosti na svém učení zajisté trvá.

SEN XX

Bylo to někdy v roce osmašedesátém, spíš snad k jaru. Zdálo se mi, že na Staroměstském rynku je zase nějaká demonstrace, přednáška nebo oslava. Před radnicí stálo jakési lešení.

Na tom lešení seděla vojenská dechovka. Hrála jakýsi rychlý kousek do mol, ruský nebo slovenský.

Před muzikou byl na pódiu nějaký dosti vysoký kůl.

Kolem toho kůlu tancoval Dubček jakýsi zbojnický tanec.

Probudil jsem se.

Bylo mi nepříjemně, ačkoliv ve snu se vlastně nic nestalo.

Bylo to ještě před manévry a před Černou nad Tisou, nikdo nic netušil.

Pak jsem si to rozebral.

Pódium na Staroměstském náměstí:

Poprava českých pánů a konec samostatnosti české.

A Jánošík tri razy obhajdukoval šibenicu.

Uvědomil jsem si, že jsem to vlastně
věděl už od začátku.
Jenom jsem si to nechtěl připustit.

Jan Křesadlo
DVACET SNŮ

Ilustroval Jan Zuziak
Obálka (s použitím ilustrace J. Zuziaka)
a grafická úprava Boris Mysliveček
Odpovědný redaktor Igor Fic

Vydalo a ve své tiskárně TIVOLI vytisklo
nakladatelství HOST v Brně
v srpnu 1992 jako svou 10. publikaci.
Počet stran: 88
Náklad: 1 000 kusů
Vydání první

Kniha vyšla za podpory MK ČSR a LF

ISBN 80 - 85 233 - 10 - X

Cena: 28,- Kčs